

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНІ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Факультет соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації
Кафедра фізичної реабілітації

ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи

для студентів напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
фізичної реабілітації
Протокол №11
від 17 березня 2017 р.

Фізіологія людини та патофізіологія: методичні вказівки до виконання курсової роботи для студентів напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини» / укл. О. В. Осадчий, А. А. Демченко. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – 47 с.

Укладачі: **Осадчий Олександр Васильович**, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент;
Демченко Алла Анатоліївна, старший викладач

Відповідальний за випуск: **Зайцев Володимир Олексійович**, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Рецензент: **Печко Олександр Миколайович**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Загальні вимоги до курсової роботи	5
2. Вибір теми курсової роботи та її затвердження	5
3. Наукове керівництво	6
4. Структура, зміст і обсяг курсової роботи.....	7
4.1. Титульний аркуш.....	7
4.2. Зміст	7
4.3. Перелік умовних позначень	7
4.4. Вступ	8
4.5. Розділи основної частини	8
4.6. Висновки	10
4.7. Список використаної літератури	11
4.8. Додатки	11
5. Вимоги до оформлення курсової роботи	12
5.1. Загальні вимоги	12
5.2. Ілюстрації	13
5.3. Таблиці	13
5.4. Формули	14
5.5. Примітки	15
5.6. Посилання.....	15
5.7. Список використаної літератури	16
5.8. Додатки	17
6. Мова та стиль написання курсової роботи.....	18
7. Етапи виконання курсової роботи	18
8. Обов'язки наукового керівника.....	19
9. Відгук наукового керівника на курсову роботу	19
10. Терміни подання курсової роботи	20
11. Порядок захисту курсової роботи.....	20
12. Критерії оцінювання курсової роботи	21
13. Алгоритм перевірки курсової роботи	23
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	25
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Курсова робота – це вид навчальної та науково-дослідної роботи студента, передбачений навчальним планом освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини», яка проводиться ним самостійно під керівництвом викладача (наукового керівника). При цьому студенти набувають навичок самостійного пошуку необхідних інформаційних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, писемного викладання теоретичних і практичних питань по одній з досліджуваних проблем.

Метою курсової роботи є узагальнення, систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних, практичних та методичних навичок аналізу та узагальнення, здобутих під час вивчення дисципліни «Фізіологія людини та патофізіологія» знань, а також застосування їх при вирішенні теоретичних чи прикладних проблем; розвиток навичок самостійної роботи, творчого застосування студентом одержаних знань із навчальної дисципліни при розв'язанні конкретних практичних завдань.

Завданнями курсової роботи є:

1. Систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань з обраної проблеми дослідження, набуття навичок самостійного, творчого використання цих знань у науковій діяльності;
2. Оволодіння методами фізіологічних досліджень та патофізіології, узагальнення та логічний виклад матеріалу, формулювання висновків та пропозицій щодо удосконалення вирішення проблематики дослідження;
3. Розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення поставлених завдань.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Зміст курсової роботи повинен відповідати таким **вимогам**:

- чіткість і логічна послідовність викладення матеріалу, переконливість аргументації;
- актуальність теми дослідження, обґрунтованість її вибору;
- самостійність у підборі та вивченні основної та додаткової літератури з проблеми, що досліджується;
- критичний аналіз наукової літератури, розкриття різних поглядів на досліджувану проблему та власного ставлення до них;
- глибина і цілеспрямованість теоретичного висвітлення теми;
- стислість і точність формулювань, що виключають можливість неоднозначного тлумачення;
- адекватність методів дослідження;
- грамотна постановка експерименту та інтерпретація отриманих даних;
- наявність конкретних висновків та пропозицій;
- практична значущість проведених досліджень;
- конкретність викладання результатів роботи, високий рівень мовної грамотності.
- обґрунтованість рекомендацій і пропозицій.

У процесі підготовки та захисту курсової роботи студент повинен продемонструвати:

- уміння проводити системний аналіз відомих підходів до розв'язання поставленого завдання;
- володіння методами і методиками досліджень, використаних у процесі виконання роботи;
- здатність до аналізу отриманих результатів, а також розробки висновків та положень, уміння аргументовано їх захищати;
- уміння оцінити можливості використання отриманих результатів у практичній діяльності.

2. ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Тематика курсових робіт видається студентам на початку четвертого семестру навчального року з метою більш глибокого пророблення питань з обраної теми, підбору літературних та статистичних даних, накопичення фактичного матеріалу з досліджуваної проблеми тощо.

Тема курсової роботи обирається студентом самостійно із рекомендованого списку, розробленого і затвердженого на кафедрі. Вибір теми здійснюється, виходячи з наукових інтересів студента, можливостей отримання фактичних даних, а також наявності спеціальної літератури з обраного напрямку. При виборі теми курсової роботи необхідно враховувати її актуальність, міру розробки в науковій літературі, наявність публікацій у

науково-методичній та періодичній літературі, практичну значимість, зацікавленість студента в її висвітленні.

Студент може запропонувати власну тему курсової роботи, за умови її відповідності обраній спеціальності та подальшого затвердження на засіданні кафедри. Після вибору теми дослідження студенту призначають наукового керівника з числа професорсько-викладацького складу кафедри. Списки прізвищ студентів, тем курсових робіт та призначених наукових керівників затверджуються на засіданні кафедри. Після затвердження списків теми курсових робіт не можуть бути змінені.

Тематика курсових робіт розробляється випускаючою кафедрою і повинна відповідати змісту дисципліни «Фізіологія людини та патофізіологія». Тематика повинна бути актуальною, назва тем – лаконічною і відповідати дослідженню закономірностей фізіологічних процесів і механізмів в аспекті реабілітації та відновлення здоров'я людини після хвороби або травми; функціональної активності організму з урахуванням діапазонів регуляторних можливостей його органів і систем для розробки концепції фізичної реабілітації, збереження та зміцнення здоров'я й працездатності населення в мінливих умовах оточуючого середовища. Ключовими словами в назві теми повинні бути ті, що вказують на мету дослідження. Тематика курсових робіт розглядається й затверджується на засіданні кафедри тільки тоді, коли встановлена актуальність, практична значущість, наявність умов для виконання роботи у встановлений термін, забезпечене належне наукове керівництво.

Рекомендовані теми курсових робіт з дисципліни «Фізіологія людини та патофізіологія» для студентів напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини» знаходяться у відповідній папці на кафедрі.

3. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО

Наукове керівництво підготовкою та написанням курсової роботи здійснюється викладачами випускаючої кафедри.

В обов'язки наукового керівника від кафедри входить:

- а) вибір теми роботи спільно зі студентами та представлення її для затвердження на засіданні кафедри;
- б) допомога у підборі літератури та складанні робочого плану;
- в) встановлення термінів підготовки окремих етапів курсової роботи;
- г) систематична допомога студенту під час консультацій;
- д) допомога в складанні доповіді до захисту роботи;
- е) підготовка письмового відгуку про виконану роботу.

4. СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна мати певну логіку побудови, послідовність та завершеність. Приступаючи до виконання, студент має чітко уявляти її структуру й основний зміст. Усі її частини повинні бути логічно пов'язані і переконливо аргументовані.

Курсова робота повинна містити такі **структурні частини**:

- а) титульний аркуш;
- б) зміст;
- в) перелік умовних позначень (за необхідності);
- г) вступ;
- д) розділи основної частини:
 - перший розділ;
 - другий розділ;
 - третій розділ;
- е) висновки;
- ж) список використаної літератури;
- з) додатки (за необхідності).

4.1. Титульний аркуш є першою сторінкою роботи і основним джерелом інформації, необхідної для оброблення та пошуку роботи.

Титульний аркуш курсової роботи має обов'язково містити наступну інформацію:

- а) підпорядкованість вищого навчального закладу, його найменування;
- б) назву кафедри;
- в) назву теми курсової роботи;
- г) прізвище, ім'я та по батькові студента;
- д) шифр групи студента;
- е) науковий ступінь, вчене звання, ініціали та прізвище, підпис наукового керівника курсової роботи;
- ж) візу наукового керівника про допуск курсової роботи до захисту;
- з) місто, рік.

Приклад оформлення титульного аркушу курсової роботи див. у додатку А.

4.2. Зміст повинен відображати конкретний поетапний план реалізації роботи, її структуру і розміщуватись на початку роботи. Він повинен містити назви структурних частин, що точно відповідають їх назві в тексті роботи, із зазначенням їх нумерації та номерів початкових сторінок. Зміст курсової роботи розташовується після титульного аркуша з нової сторінки і має включати:

- а) вступ (із зазначенням номеру початкової сторінки);
- б) назви та номери початкових сторінок розділів і підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Приклад оформлення змісту курсової роботи див. у додатках Б1–Б2.

4.3. Перелік умовних позначень. До умовних позначень відносять специфічну термінологію, уживану в курсовій роботі, маловідомі скорочення, нові позначення. Якщо такі терміни в тексті роботи повторюються менше

трьох разів, їх пояснення наводяться в тексті, при першому ж згадуванні; якщо ж вони повторюються в роботі досить часто (більше, ніж три рази), їх розшифровку треба подати перед вступом наукової роботи.

Перелік умовних позначень друкується у вигляді двох колонок, де ліворуч за алфавітом подають термінологію та скорочення, а праворуч – їх детальне пояснення.

Приклад оформлення переліку умовних позначень див. у додатку В.

4.4. Вступ курсової роботи повинен містити оцінку сучасного стану обраної проблеми, а також обґрунтування необхідності її розв'язання. У вступі стисло подається загальна характеристика роботи у такій послідовності:

- актуальність теми;
- мета і завдання роботи;
- об'єкт та предмет дослідження;
- методи дослідження (при умові, що робота носить теоретичний характер);
- апробація результатів (за наявності);
- публікації (за наявності);
- структура та обсяг роботи.

Вступ за обсягом не повинен перевищувати 2 – 3 сторінок.

Приклад оформлення вступу див. у додатку Д.

При розкритті **актуальності теми** важливо зазначити, чим зумовлена необхідність проведення дослідження: розвитком науки, суспільними потребами, або потребами навчально-виховного процесу. Визначаються проблеми чи протиріччя, вирішення яких дозволить покращити навчально-виховний процес, а також можливі шляхи їх реалізації. Розглядаються передумови, що сприяють вирішенню поставлених проблем чи протиріч. В актуальності висвітлюється розкриття чи не розкриття способів вирішення поставленої проблеми у науковій літературі, тобто приводяться посилання на вчених, які вивчали окремі питання поставленої проблеми. Констатація недостатності досягнутого рівня знань, зумовленого відкриттям нових фактів, виявлення хиб існуючих концепцій чи практики, дозволяє досліднику сформулювати проблему, тобто тему дослідження.

Загально прийнято під час викладення актуальності вказувати прізвища та ініціали провідних вчених в Україні та у світі в цілому, які займаються дослідженнями в даній галузі, наводити назви вітчизняних та іноземних наукових установ та організацій із зазначенням міст та країн. При цьому, вимагається, щоб у списку використаних джерел, обов'язково згадувались роботи вчених, які вказані як провідні у цьому списку, інакше можна стверджувати, що огляд літератури у роботі проведений недостатньо.

Також, дуже бажано, щоб у цьому списку був член (чи члени) кафедри, на якій має захищатись курсова робота, щоб відзначити той факт, що фахівець(ці) може(уть) оцінити дану роботу.

При формулюванні **мети дослідження** важливо не відхилятися від теми, бо чіткість мети сприяє цілеспрямованій діяльності дослідника. Зокрема,

метою наукового дослідження може бути, наприклад: вивчення особливостей фізичного розвитку та підготовленості студентів різних напрямів підготовки тощо. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», оскільки ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Мета та предмет дослідження обумовлюють визначення конкретних *завдань дослідження*. Вони дають уявлення про те, на що буде спрямоване дослідження, яким чином буде розкрита мета. Це звичайно робиться у формі перерахування: вивчити..., встановити..., визначити..., розглянути ... і т.д.

Далі формулюються об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обрання для вивчення.

Предмет дослідження – може бути аспектом розгляду, дає уявлення про те, як розглядається об'єкт, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриває це дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага науковця, оскільки предмет дослідження визначає тему (назву) роботи.

Наприклад: *об'єкт дослідження* – навчально-тренувальний процес в обраному виді спорту, а *предмет* – методи спеціальної фізичної підготовки на етапах багаторічної підготовки.

Методи дослідження. Перераховуються методи, що були використані при вирішенні поставлених завдань в ході виконання роботи, та змістовно визначається, що саме досліджувалось кожним з них. Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів (цей пункт міститься у вступі при умові, що робота носить теоретичний характер, а якщо експериментальний – у другому розділі курсової роботи).

Апробація результатів. Зазначається, на яких наукових конференціях оприлюднено результати проведених досліджень. *Приклад оформлення апробації результатів*: Результати дослідження доповідалися і обговорювалися на засіданні кафедри ..., а також було представлено на Міжнародній конференції «Фізична реабілітація в Україні: нова модель, міжнародні стандарти, ефективна практика» (м. Львів, 4–6 листопада 2015 року). За результатами дослідження опубліковано 1 статтю.

Публікації. Зазначається кількість наукових праць, в яких опубліковані результати роботи, а також кількість праць, які додатково відображають науковий доробок роботи.

Структура та обсяг роботи. Указується зі скількох розділів складається курсова робота, скільки містить літературних джерел та додатків (за наявності), друкований обсяг роботи та кількість ілюстрованого матеріалу (таблиці та рисунки).

4.5. Розділи основної частини починаються з нової сторінки, а завершуються стислими висновками до них. У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою роботи (розкриваються поняття та сутність аналізованого процесу, відстежуються основні етапи дослідження питання у вітчизняній та зарубіжній літературі, окреслюються дискусійні та нерозв'язані проблеми);

- виклад загальної методики і основних методів дослідження;
- відомості про проведені експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

Перший розділ (теоретичний) присвячується огляду наукової літератури за темою курсової роботи, порівняльному аналізу результатів, що отримані іншими авторами. Визначаються ті аспекти обраної проблеми, які залишились невирішеними і які досліджуватимуться автором наукової роботи. Незважаючи на те, що перший розділ є теоретичним, в ньому необхідно використовувати ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, схем, графіків, діаграм. Загальний обсяг огляду наукової літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини наукової роботи.

Приклад оформлення першого розділу курсової роботи див. у додатку Е.

Другий розділ (методи та організація досліджень). Опис методів вирішення поставлених завдань, обґрунтування вибору методів дослідження, розробка загальної методики організації та проведення дослідження. Обсяг розділу до 10 сторінок.

Після вибору методик дослідження студент приступає до *організації і проведення експерименту*.

Фізіологічні дослідження в більшості випадків повинні бути порівняльними. Зокрема порівняння результатів експериментальної групи з результатами контрольної групи. У зв'язку з цим ставляться особливі вимоги до підбору обстежуваних: особи експериментальної і контрольної групи повинні бути максимально ідентичними за своїми зовнішніми характеристиками. Найбільш загальна характеристика обстежуваних, яких порівнюють це – вік, стать, рівень фізичної підготовки тощо. Наприклад, завданням курсової роботи є зробити порівняльну характеристику фізичного розвитку за антропометричними параметрами учнів, що займаються у дитячо-юнацьких спортивних школах певними видами спорту (експериментальна група) з учнями загальноосвітньої школи (контрольна група).

По закінченню експерименту проводиться статистична обробка отриманих результатів.

Приклад оформлення другого розділу курсової роботи див. у додатку Ж.

Третій розділ (аналітично-узагальнюючий). Цей розділ повинен містити результати, отримані в ході власних досліджень, їх аналіз і узагальнення. Студент має дати відповіді, як розв'язані задачі допомогли досягти мети, заявленої у вступі. У разі потреби надаються практичні рекомендації.

За потреби курсова робота може містити іншу кількість розділів, але в будь-якому разі їх кількість має бути обґрунтована змістом дослідження.

4.6. Висновки повинні містити узагальнений виклад основних проблем за темою курсової роботи, оцінку рівня досягнення мети та завдань, поставлених у вступній частині, міркування з приводу практичної цінності

роботи в цілому та потенційної ефективності авторських рекомендацій, а також опис нових дослідницьких проблем, виявлених в процесі написання роботи.

Висновки краще представляти не у вигляді суцільного тексту, а у вигляді послідовно пронумерованих абзаців. При цьому кожний абзац має містити окремий завершений логічно висновок чи рекомендацію. Висновки є завершальною й особливо важливою частиною курсової роботи, що має продемонструвати результати дослідження, ступінь реалізації поставленої мети й завдань. Загальні висновки з курсової роботи повинні чітко й конкретно відображати суть авторської позиції щодо вирішення поставленої проблеми.

Викладаючи результати дослідження доцільно:

- а) дотримуватися логічної послідовності, стислості й точності формулювань;
- б) конкретизувати результати;
- в) чітко й переконливо аргументувати свої висновки й обґрунтовувати рекомендації.

Висновки курсової роботи не повинні перевищувати 5-10% її загального обсягу.

4.7. Список використаної літератури обов'язково має бути наведений наприкінці роботи, починаючи з нової сторінки. Порядкові номери описів першоджерел у списку літератури є номерами посилань на джерела в основному тексті роботи.

Рекомендується у роботі посилатись на джерела іноземними мовами та наукові видання з Інтернет-ресурсів. Усі джерела в списку літератури подаються мовою оригіналу.

Слід звертати увагу на те, що серед Інтернет-джерел допускається згадування та опрацювання тільки наукових видань, а не будь-яких Інтернет-ресурсів типу сторінок Вікіпедії, форумів тощо.

Основна вимога до укладання списку літератури – однотипне оформлення й дотримання чинного державного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (Наказ ВАК України від 26.01.2008 р. № 63).

Оптимальний обсяг вивченої літератури при написанні курсової роботи – 20-30 джерел.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел див. у додатку К.

4.8. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. В додатках розміщують матеріал, що є об'ємним, але необхідним доповненням наукової роботи. За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- ілюстраційний матеріал у вигляді графіків, діаграм;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції, методичні розробки;

- тексти анкет, тестів;
- таблиці, що займають більш ніж одну сторінку.

У тексті роботи на всі додатки мають бути надані відповідні посилання.

УВАГА! Додатки є необов'язковим компонентом курсової роботи і виділяються в разі потреби. Кількість додатків не обмежується, але надмірний їх обсяг також є небажаним.

Приклад оформлення додатків: див. додатки А–Н.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Важливим етапом виконання курсової роботи є її оформлення. Від того, наскільки відповідально поставиться автор до оформлення своєї роботи, багато в чому буде залежати її якість та підсумкова оцінка.

5.1. Загальні вимоги

1. Робота повинна бути віддрукована комп'ютерним способом на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 через полуторний міжрядковий інтервал (до 30 рядків на сторінці).

2. Кегль (шрифт) Times New Roman 14 pt; абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту курсової роботи – 1,25 см.

3. Загальний обсяг курсової роботи – 30-40 сторінок; до основного обсягу не входять список використаних джерел, додатки, таблиці, що займають сторінку повністю, але усі сторінки нумеруються.

4. Поля – відступи від краю сторінки: ліве – 30 мм, верхнє, нижнє – 20 мм, праве – 10 мм.

5. Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці (або між рядками) виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору.

6. Прізвища, назви установ, організацій та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви й наводити назви організацій у перекладі на мову роботи, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву.

7. Текст роботи поділяють на розділи та підрозділи (за потреби – на пункти та підпункти). Заголовки кожної структурної частини роботи (наприклад, ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ і т.д.) друкують з нової сторінки, жирним шрифтом великими літерами симетрично до тексту, не підкреслюючи. Переноси слів у заголовках не допускаються. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком і текстом має бути за машинного способу – не менше два рядки.

8. Заголовки підрозділів набирають з абзацу маленькими літерами (крім першої великої), жирним шрифтом, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

9. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

10. Кожен розділ слід починати з нової сторінки.

11. Такі структурні частини, як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують.

12. Розділи роботи нумеруються арабськими цифрами (1, 2, 3...) без крапки й знака № (наприклад: Розділ 1).

13. Підрозділи нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й підрозділу, розділених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, «2.3» (третьій підрозділ другого розділу).

14. Сторінки роботи нумерують арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш входить до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

5.2. Ілюстрації

1. Кількість ілюстрацій в курсовій роботі повинна бути достатньою для пояснення тексту, що викладається.

2. Ілюстрації (малюнки, діаграми, графіки, схеми, фотознімки) розміщують в роботі відразу ж після їх першого згадування (посилання) і нумерують залежно від розділу та їх порядку розташування у тексті. При посиланнях на ілюстрації можна писати так: «... відповідно до рисунку 1.2», «Як видно з рисунку 1.3...» або «За даними рисунку 1.4...» і т.д.

3. Ілюстрація повинна мати назву, яку розміщують під ілюстрацією.

4. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно арабськими цифрами в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатку. Номер ілюстрації розміщується під нею і складається з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою. Наприклад: Рисунок 1.2. (другий рисунок першого розділу). Після номеру ілюстрації подають підпис, що її пояснює.

5. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їхнє чітке відображення. Розмір малюнка повинен бути не менше 1/4 аркуша формату А4. Ілюстрації треба подавати так, щоб їх зручно було розглядати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Приклади оформлення ілюстрацій представлено у додатку Л.

5.3. Таблиці

1. Цифровий матеріал слід оформляти у вигляді таблиць.

2. Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті або на наступній сторінці, а за необхідністю - у додатку. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи, наприклад «табл. 2.1».

3. Таблиці нумерують послідовно арабськими цифрами в межах розділу, за винятком таблиць, наведених у додатках. Кожна таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують симетрично над нею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

4. У правому верхньому куті таблиці над відповідним заголовком

розміщують напис «Таблиця» із великої літери без підкреслення з зазначенням номера таблиці. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу й порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

5. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш, при цьому назву вміщують над її першою частиною. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) пишуть слово «Продовження» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

6. Заголовки граф таблиць починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

7. Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядкам таблиці. При необхідності допускається перпендикулярне розташування заголовків граф. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків та підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки граф указують в однині.

8. У таблиці обов'язково слід показувати одиниці виміру. Якщо всі показники мають однакову розмірність, то вони виносяться в заголовок. У випадку різної розмірності одиниці виміру надаються окремо в заголовках граф чи строк. Одиниці виміру вказуються в скороченому вигляді відповідно до діючих стандартів.

9. Якщо рядки або графи таблиці виходять за її формат, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюється її заголовок, у другому – бічна частина. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох і більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, символів, що повторюються, не допускається. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не наводять, то в ній ставлять прочерк (-).

10. Цифри в графах таблиці потрібно розміщувати так, щоб числа були точно одне над другим. Числові значення величин в одній графі повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Приклад оформлення таблиці представлено у додатку М.

5.4. Формули

1. Формули розташовують безпосередньо після тексту в якому вони згадуються, посередині рядка. Формули повинні бути відокремлені від тексту одним вільним рядком.

2. Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу й порядкового номера формули в розділі, розділених крапкою. Номер вказують з правої сторони аркуша на рівні формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) –перша формула третього розділу. Якщо у роботі тільки одна формула, її не нумерують.

3. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою у тій же послідовності, в якій вони подані у формулі. Пояснення значення кожного символу й

числового коефіцієнта слід подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу, словом «де» без двокрапки.

4. Застосування машинописних й рукописних символів в одній формулі не допускається.

5. Переносити формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули на знакові операції множення, застосовують знак «х».

Приклад оформлення формул:

Розрахунок індексу Руф'є проводять за формулою:

$$IP = \frac{4 \times (ЧЧС_1 + ЧСС_2 + ЧСС_3) - 200}{10}, \quad (2.1)$$

де IP – індекс Руф'є; ЧСС₁ – частота серцевих скорочень за 15 сек. у стані спокою; ЧСС₂ – частота серцевих скорочень за перші 15 сек. першої хвилини відновлення; ЧСС₃ – частота серцевих скорочень за останні 15 сек. першої хвилини відновлення.

Рівняння і формули треба виділяти с тексту окремими рядками. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

5.5. Примітки

1. Примітки розміщують у роботі за необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації.

2. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

3. Одну примітку не нумерують.

4. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Приклад:

Примітка. _____

5. Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. _____

2. _____

5.6. Посилання

Слід давати посилання на джерело при непрямому цитуванні – переказі, викладі думок інших авторів своїми словами; при огляді загальних тенденцій наукових досліджень; при зазначенні фактичних даних і результатів попередніх досліджень.

1. Посилання в тексті статті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6], де цифри 1 і 6 відповідають порядковому номеру праці

або джерела у Списку використаної літератури. Якщо посилання на джерела підряд з 1 по 6, тоді [1-6].

2. Посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела через кому з маленької літери "с."), наприклад: [1, с. 5]. Якщо посилання на кілька праць, вони розділяються крапкою з комою: [1, с. 5; 6, с. 25-33].

3. Якщо використано відомості, матеріали чи твердження з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо з джерела, на яке дано посилання.

4. Для Інтернет-посилань обов'язково вказувати режим доступу до певного інформаційного ресурсу. Серед Інтернет-посилань найбільш доречні посилання на офіційні сайти організацій та установ.

5. Посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення.

6. При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, додатки зазначають їх номери. При посиланні слід писати: «... у розділі 2...», «...дивись 1.2...», «...за 2.2...», «...відповідно до 1.2...», «...на рис. 2.1...» або «...на рисунку 1.3...», «...у табл. 2.1...», (рис. 2.1, табл. 2.1), «...(див. 2.4)...», «...за формулою (1.3)...», «...у додатку А...».

7. Не робити посторінкові посилання.

8. Не подавати в тексті розгорнутих посилань, таких як (Іванов А.П. Вступ до мовознавства. – К., 2000. – С. 54).

9. Неприпустиме посилання на неопубліковані та незавершені праці.

10. Цитата (пряме посилання) береться в лапки і обов'язково має посилання на джерело із зазначеним номером сторінки.

Цитати звичайно наводять:

- для підтвердження власних аргументів;
- як посилання на авторитетне джерело;
- для критичного аналізу того чи іншого твердження.

В інших випадках краще робити непряме цитування.

5.7. Список використаної літератури

Список літератури – необхідний елемент довідкового апарату будь-якої друкованої праці (опублікованої чи неопублікованої): монографії, дисертації, дипломної або курсової роботи, статті, який розміщується після висновків.

1. Список включає цитовану, згадувану та вивчену автором літературу.

2. Зміст списку визначається автором роботи. Особлива увага приділяється відображенню літератури останніх 3-5 років, як показник інформованості автора про сучасний стан досліджуваної теми.

3. Список відображає всі види документів незалежно від форми (способу) їх представлення та носія (друковані матеріали, географічні карти, електронні носії, інформація віддаленого доступу тощо).

4. При складанні списку літератури можливі різні способи розстановки бібліографічних описів джерел:

- алфавітна;
- хронологічна;
- систематична;

- нумераційна (в порядку появи посилань у тексті роботи).

4.1. Найчастіше використовується алфавітна розстановка, тобто в алфавітному порядку прізвищ авторів або назви джерела, якщо автора не має чи їх більше трьох.

4.2. При хронологічній розстановці всі джерела розташовуються за роками публікацій, а в межах одного року – за алфавітом авторів або назв. Хронологічний принцип дозволяє показати історію вивчення досліджуваного питання (теми). Іноді використовують зворотно-хронологічне розташування джерел, коли автор головну увагу приділяє сучасному становленню теми, що вивчається.

4.3. При систематичній розстановці літератури бібліографічні описи групуються за галузями знань, окремими темами в їх логічному підпорядкуванні або за главами, розділами роботи, а в середині кожного розділу – за алфавітом чи в хронологічному порядку.

4.4. Досить часто застосовується розстановка літератури в порядку першого згадування в тексті роботи (нумераційна). Але в такому списку важко проаналізувати охоплення теми, відповідність вказаних публікацій посиланням на них. Список, складений таким чином, не повний, тому що включає тільки згадану та цитовану літературу.

5. Вказані в списку публікації подають в наступному порядку:

- офіційні та керівні документи;
- роботи вітчизняних й іноземних авторів, надрукованих російською та українською мовами в загальному алфавіті, зважаючи на транскрипцію написання;

- твори вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами, спочатку латинський алфавіт, потім східні мови, якщо є;

- інформація на електронних носіях та в мережі Internet.

6. Роботи одного автора розташовуються за алфавітом назв, а автори-однофамільці – за алфавітом ініціалів.

Скільки б робіт одного автора не було, обов'язково треба вказувати прізвище та ініціали, не замінюючи їх прочерками.

7. В бібліографічному списку літератури використовується нумерація наскрізь.

8. Усі джерела в списку літератури подаються мовою оригіналу.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел наведено у додатку К.

5.8. Додатки

Додатки слід розташовувати в кінці курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту. Заголовки додатків розміщуються посередині рядка і позначаються великими літерами української абетки (за винятком Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ), *наприклад*, «Додаток А». Далі, симетрично до тексту, друкується заголовок додатка.

Один додаток позначається як додаток А. Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Нумерація ілюстрацій, таблиць та формул, розміщених у додатках, складається з букви додатку і номеру малюнку, таблиці чи формули в ньому, наприклад: «Таблиця В.5» (п'ята таблиця додатку В), «Рис. А.2» (другий рисунок додатку А), «Формула В.2» (друга формула додатку В).

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, їх нумерують, наприклад: «Рис. А.1», «Таблиця А.1».

Додатки, як правило, друкують на аркушах формату А4.

При необхідності допускається оформляти додатки також на аркушах формату А3 дотримуючись вимог ДСТ 2.301-68.

Якщо додаток розміщується на декількох аркушах, то його номер і назва пишуться тільки на першому листі, на інших вказують «Продовження додатку А» чи «Закінчення додатку А».

6. МОВА ТА СТИЛЬ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Для наукового тексту характерним є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Виклад звичайно ведеться від третьої особи – про «Я» забувають, а говорять «МИ». Використовують:

1) послідовні роздуми: спочатку...; насамперед...; потім...; по-перше...; по-друге...; отже...; таким чином...;

2) заперечення: проте, тимчасом, але, тоді як, аж ніяк;

3) причинно-наслідкові відношення: таким чином; тому; завдяки цьому; відповідно до цього; внаслідок цього; крім того; до того ж;

4) перехід від однієї думки до іншої: звернемося до...; раніше ніж перейти до...; розглянемо...; зупинимося на...; перейдемо до...; треба зупинитися на...; варто розглянути...;

5) результат, висновок: отже...; значить...; як висновок...; на закінчення зазначимо, що...; усе вище сказане дає змогу зробити висновок...; підсумовуючи...; слід сказати...;

6) стійкі словосполучення: навести результати; як показав аналіз, на підставі отриманих даних, підсумовуючи вище сказане; звідси випливає, що;

7) при посиланні на когось: за повідомленням...; на думку...; за даними...; варто погодитись з...; на нашу думку....

7. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Підготовка курсової роботи складається із кількох основних етапів, а саме:

1. Вибір теми, обґрунтування її актуальності та затвердження;

2. Складання бібліографії, пошук спеціальної медичної літератури, що стосується теми курсової роботи;

3. Збір експериментальних даних та накопичення фактичного матеріалу;

4. Аналіз отриманої інформації із застосуванням інструментарію сучасної медичної науки;

5. Формулювання висновків;

6. Оформлення курсової роботи у відповідності до встановлених вимог.

УВАГА! Студент несе повну відповідальність за наукову самостійність і достовірність результатів здійсненого ним дослідження.

8. ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Науковий керівник призначається студентові кафедрою з метою надання йому теоретичної та практичної допомоги в період підготовки та написання роботи.

Основними функціями наукового керівника є:

- поради студентові з питань вибору спеціальних літературних джерел;
- консультації з питань змісту курсової роботи;
- контроль окремих етапів виконання роботи.

Студент періодично інформує наукового керівника про хід написання роботи і консультиється з питань, які викликають труднощі. Науковий керівник розглядає і корегує план роботи та дає рекомендації щодо списку літератури. В процесі виконання роботи науковий керівник виступає в ролі опонента, вказуючи студенту на недоліки щодо аргументації окремих положень, оформлення роботи і рекомендує способи їх усунення. Студент зобов'язаний брати до уваги всі висловлені керівником зауваження та рекомендації. Разом з тим, він може враховувати їх лише частково, якщо критичний аналіз рекомендацій дає підстави для відхилення окремих з них. Це пов'язано з тією обставиною, що теоретично і методологічно правильна розробка та висвітлення теми, а також якість змісту та оформлення курсової роботи повністю покладені на його відповідальність.

9. ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА НА КУРСОВУ РОБОТУ

Виконана і правильно оформлена курсова робота, підписується студентом і подається на кафедру для перевірки науковим керівником. Керівник ознайомлюється з її змістом та оформленням, підписує титульну сторінку роботи і готує письмовий відгук, в якому:

- характеризує актуальність теми, рівень виконання роботи, правильність і глибину викладення матеріалу теми;
- оцінює ступінь самостійності виконання роботи студентом, якість праці над нею;
- надає висновок про можливість допуску курсової роботи до захисту.

Особлива увага приділяється недолікам, не усунутим студентом, а також обґрунтуванню можливості чи недоцільності рекомендації роботи до захисту. При цьому, науковий керівник лише констатує можливість (неможливість) такої рекомендації, не виставляючи диференційованої оцінки.

Бланк відгуку на курсову роботу розміщено в додатку Н.

10. ТЕРМІНИ ПОДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота може бути прийнятою до розгляду та подальшого захисту, якщо вона надійшла на кафедру у строк, визначений календарним планом кафедри та завчасно повідомлений студентам. Усі курсові роботи, які надійшли після офіційно встановленого терміну, можуть бути прийняті тільки за спеціальним розпорядженням завідувача кафедри чи за умови встановлення додаткових термінів здачі, які визначаються кафедрою.

Курсова роботи до захисту не допускається, якщо вона:

- подана науковому керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням строків, встановлених календарним планом кафедри;
- написана на тему, яка своєчасно не була затверджена по кафедрі;
- виконана не самостійно;
- побудова структури не відповідає вимогам;
- недбало оформлена.

11. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Заключним етапом є захист курсової роботи. Він проводиться у строки, визначені деканатом.

Захист курсової роботи проводиться відкрито (можуть бути присутні як студенти так і викладачі ВНЗ) при участі наукового керівника перед комісією у складі завідувача та провідних фахівців кафедри оздоровлення та реабілітації.

Студент готує доповідь (до 10 хвилин), в якій чітко та лаконічно викладаються основні положення курсової роботи. Головну увагу слід приділити актуальності досліджуваної проблеми, її невивченим аспектам, основним результатам дослідження та власним висновкам і рекомендаціям. До захисту курсової роботи бажано підготувати мультимедійну презентацію у програмі Power Point на електронному носії, в якій розмістити ілюстративний матеріал (малюнки, таблиці, схеми тощо), для полегшення сприйняття змісту роботи.

Хоча доповідь, зазвичай, готується у письмовій формі, виступати слід вільно, не зачитуючи текст. Під час захисту курсової роботи студент має виявити глибокі знання з вивчених розділів курсу, вміти розкрити зміст розглянутих у курсовій роботі положень та викласти власні результати, отримані під час написання роботи, не обмежуючись переказом положень, наведених у спеціальній літературі. Завершивши виступ, студент зобов'язаний коротко і, разом з тим, вичерпно відповісти на запитання членів комісії по захисту. Студент під час відповідей на запитання має право користуватися своєю роботою.

За змістом та стилем доповіді та відповідями на запитання члени комісії визначають рівень знань студента, його вміння виступати та аргументовано відстоювати власну точку зору.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота, яка відповідає викладеним у методичних рекомендаціях вимогам, оцінюється за стобальною шкалою з урахуванням якості виконаної роботи, виступу студента і його відповідей на запитання членів комісії по захисту. Слід пам'ятати, що висока якість виконаної курсової роботи не є гарантією її високої оцінки, оскільки оцінка може бути зниженою через некваліфікований захист курсової роботи.

У процесі оцінювання курсової роботи враховується низка важливих критеріїв, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Критерії оцінки курсової роботи

Критерії		Бали
1. Змістовні аспекти роботи:	Актуальність обраної теми дослідження; оцінка повноти розкриття теми у змісті	60 балів
	Відповідність вступу та висновків вимогам, які викладено в методичних вказівках по написанню курсової роботи	
	Відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням	
	Оцінка теоретичного рівня роботи	
	Повнота розкриття основних питань теми	
	Широта й адекватність методологічного апарату	
	Характеристика експериментальної частини роботи	
	Ілюстративність роботи: наявність таблиць, рисунків	
	Наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем	
	Рівень обґрунтування запропонованих пропозицій	
	Оцінка повноти та правильності складання переліку використаних літературних джерел	
	Відповідність оформлення роботи вимогам стандартів та правил	
	Ступінь самостійності проведення дослідження	
	Виконання календарного плану написання роботи	
2. Якість захисту роботи:	Оцінка доповіді студента при захисті роботи	40 балів
	Уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження	
	Здатність аргументовано захищати свої думки, погляди, пропозиції	
	Оцінка відповіді студента на додаткові запитання	
	Володіння культурою презентації.	
Всього		100

Співвідношення 100-бальної шкали оцінювання написання та захисту курсової роботи зі шкалою ECST та 5-бальною шкалою оцінки наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання успішності студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою навчального закладу, балів	Оцінка за шкалою ECTS
5 – „відмінно”	90-100	A
4 – „добре”	82-89	B
	75-81	C
3 – „задовільно”	66-74	D
	60-65	E
2 – „незадовільно”	0-59	F

«90-100 балів (відмінно)»

Робота може бути оцінена на "відмінно" в тому разі, якщо дослідження з обраної теми проведено на високому теоретико-прикладному рівні. В роботі розкрита сутність проблеми дослідження, чітко визначено та обґрунтовано її актуальність, мету і завдання дослідження, приведений огляд монографічної і періодичної літератури, представлені статистичні дані. Робота містить аналіз та обґрунтування рішень щодо вдосконалення методів вирішення проблеми, заявленої в рамках обраної теми. Зміст викладеного матеріалу повною мірою відповідає структурній побудові роботи, розкрито сутність кожного структурного компонента. Вдало використано ілюстрації, схеми, таблиці та рисунки. Чітко сформульовано висновки. Обсяг роботи достатній. Автор володіє відповідним стилем викладу наукового матеріалу.

Захист: доповідь охоплює всі аспекти та напрями наукового дослідження, які наведено в курсовій роботі. Мова доповідача є чіткою, не містить елементів позанаукової лексики. Доповідь логічна і обґрунтована, проголошена вільно. Доповідачем надано чіткі та ґрунтовні відповіді на всі поставлені запитання.

«82-89 балів (добре)»

Робота: при написанні курсової роботи використана достатня кількість літературних джерел. Проте відсутня власна позиція щодо вирішення окремих проблем. Оформлення роботи в межах вимог.

Захист: доповідь логічна і обґрунтована, проголошена вільно, відповіді на запитання членів комісії правильні.

«75-81 балів (добре)»

Робота: тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки неprinципового характеру. Є зауваження щодо необхідності додаткового дослідження окремих аспектів проблеми в разі, якщо в роботі все ж таки існує логічно побудована структура викладеного матеріалу. Висновки сформульовано чітко.

Захист: автор володіє відповідним стилем викладання наукового

матеріалу, доповідь охоплює всі аспекти та напрями проведеного наукового дослідження, у промові існують поодинокі лексичні та стилістичні помилки. Відповіді на запитання членів комісії в основному правильні, однак не досить чіткі на окремі додаткові запитання.

«66-74 балів (задовільно)»

Робота: тема курсової роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, є надлишок елементів описовості. Зміст викладеного матеріалу потребує додаткового опрацювання, але в роботі присутня логічна побудова та закінченість думки автора щодо вивчення проблем дослідження. Висновки відповідають викладеному матеріалу. Наявні лексичні, стилістичні, граматичні та пунктуаційні помилки, але їх загальна кількість не перебільшує 2-х на сторінку. Є зауваження щодо оформлення курсової роботи.

Захист: доповідь прочитана за текстом, не має системного характеру, викликає багато додаткових питань. Не всі відповіді на запитання членів комісії правильні або повні. Відповіді дещо відрізняються від думок, викладених у роботі.

«60-65 балів (задовільно)»

Робота: поверхнево висвітлює зміст теми, не містить обґрунтованих рекомендацій по вирішенню проблем дослідження. Нечітко сформульована мета роботи, розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість. Оформлення роботи здійснене з істотними недоліками.

Захист: доповідь не охоплює всього кола питань, які описані в роботі. На додаткові питання доповідач не знаходить відповіді, хоча вони розкриті в роботі. Думки доповідача суттєво відрізняються від викладених у курсовій роботі, що свідчить про несаможиттєвість виконання роботи. Доповідач не володіє науковою термінологією, допускає в промові багато лексичних та стилістичних помилок.

Робота оцінюється на **"незадовільно"** та повертається на доопрацювання, якщо автор не розкрив зміст теми, не залучив практичний матеріал до аналізу проблеми дослідження та допустив помилки при викладенні змісту питань та оформленні роботи.

13. АЛГОРИТМ ПЕРЕВІРКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Робота має бути добре вчитана, не містити граматичних та орфографічних помилок. Основний текст має бути вирівняний по ширині.

Слід уникати:

- пропусків («пробілів») перед комами та крапками у тексті;
- розрідженого або стисненого тексту (див. параметри у меню «Формат»/«Шрифт»/«Інтервал» MS Word), які з'являються, як правило, після сканування текстів на сканері з розпізнаванням;
- використання тире «—» (чи «-») замість дефісу «-» і навпаки, причому, слід пам'ятати, що до та після «тире» слід ставити пробіл;

- слова «Я».

Посилання на літературу варто оформляти у такий спосіб: писати [1, 2, 4], а не [1,2,4]; писати [1, 2], а не [1-2]; писати [1-3], а не [1, 2, 3].

Бажано дотримуватись коректного вживання україномовних слів та скорочень:

- оцінка як результат, але оцінювання як процес - часто пишуть тільки «оцінка»;
- розв'язання як процес, але розв'язок як результат - часто пишуть тільки «розв'язання» чи «рішення»;
- «багаторазовий», а не «багатократний»;
- «правильний», а не «вірний»;
- «оскільки», а не «так як»;
- «за відсутності», а не «при відсутності»;
- «обґрунтовано», а не «обґрунтовано»;
- «є», а не «являється» (за окремими винятками);
- «ВНЗ» (вищий навчальний заклад), а не «вуз» тощо.

Після завершення написання курсової роботи бажано здійснити перевірку (з відповідним виправленням) за таким алгоритмом:

1. Перевірити чи на усі пронумеровані у роботі рисунки, таблиці та формули є посилання в тексті.
2. Перевірити чи усі рисунки, таблиці та формули пронумеровані підряд у межах кожного розділу.
3. Чи на усі джерела у списку використаної літератури у роботі є посилання.
4. Чи є коректною нумерація Додатків та використані символи для їх номерів.
5. Чи на кожен авторську роботу є посилання в усіх розділах роботи, де це доцільно.
6. Чи на усі Додатки є посилання у тексті.
7. Чи усі заголовки «не відриваються» від тексту, що йде далі.
8. Зверстати текст, щоб кожен підпис до рисунку «не відривався» від самого рисунку та те саме виконувалось щодо таблиць. При цьому, не повинно бути великих вільних місць в кінці сторінок. У крайньому випадку, варто змінити розмір якогось рисунку чи дописати ще якесь речення.
9. Чи не є кількість пунктів у Висновках меншою від кількості сформульованих у Вступі задач.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов Н. М. Физическая активность и сердце. / Н. М. Амосов, Я. А. Бендет. - К. - Здоров'я, 1975. - 255 с.
2. Аулик И. В. Определение физической работоспособности в клинике в спорте. / Аулик И. В. - М. : Медицина. - 1979. - 192 с.
3. Бальсевич В. К. Физическая активность человека. / В. К. Бальсевич, В. Л. Запорожанов. - К. : Здоров'я. - 1987. - 234 с.
4. Бару А. В. Мозг и слух. / А. В. Бару, Т. А. Карасева. - М. : Медицина, 1971. - 106 с.
5. Батуев А. С. Введение в физиологию сенсорных систем. / А. С. Батуев, Г. А. Куликов - Л. : Высш. шк, 1984. - 247с.
6. Бевзюк В. В. Фізіологія людини. Методичні рекомендації. / В. В. Бевзюк, І. В. Маляренко - Херсон : ХДУ, 2003. - 40 с.
7. Бреслав И. С. Регуляция дыхания. / И. С. Бреслав, В. Д. Глебовский. - Л. : Наука, 1981. - 280с.
8. Буреш Ян. Методики и основные эксперименты по изучению мозга и поведения. / Ян Буреш. - М. : Высшая школа, 1991. - 398 с.
9. Вартанян И. А. Звук- слух- мозг./ И. А. Вартанян. - Л. : Наука, 1981. - 168с.
10. Васильева В. В. Сосудистые реакции у спортсменов. / В. В. Васильева. - М. : ФиС, 1971. - 151 с.
11. Вилмор Дж. Фізіологія спорту. / Дж. Вилмор, Д. Костил. - К. : Олімпійська література, 2003 - 656 с.
12. Возрастная физиология. / ред. Ю. Ермолаев. 2003. - 280 с.
13. Гайтон А. Физиология кровообращения. Минутный объем сердца и его регуляции. / А. Гайтон. - М. : Медицина, 1969. - 472 с.
14. Ганонг Вильям. Фізіологія людини : Підручник. / Вильям Ганонг. - Львів : БаК, 2002. - 784 с.
15. Готовцев П. И. Спортсменам о восстановлении. / П. И. Готовцев, В. И. Дубровский. - М. : ФиС, 1981. - 144 с.
16. Гуминский А. А. Руководство к выполнению лабораторных занятий по возрастной физиологии. / А. А. Гуминский, И. И. Леонтьева, Л. П. Тупицина. - М. : МГПИ, 1984.
17. Дмитриев А. С. Физиология высшей нервной деятельности. / А. С. Дмитриев. - М. : Высшая школа, 1974. - 454 с.
18. Дубровский В. И. Реабилитация в спорте. / В. И. Дубровский. - М. : ФиС, 1991. - 204 с.
19. Казаков В. Н. Физиология в задачах : учебное пособие. / В. Н. Казаков, В. А. Леках, Н. И. Тарапата. - М : Феникс, 1996. - 409с.
20. Карпман В. Л. Динамика кровообращения у спортсменов. / В. Л. Карпман, Б. Г. Любина. - М. : ФиС, 1982. - 135 с.
21. Катц Б. Нерв, мышца, синапс. / Б. Катц. - М. -Л. : Мир, 1969. - 220с.
22. Климов П. К. Пептиды и пищеварительная система. / П. К. Климов. - Л. : Наука, 1983. - 272 с.

23. Колчинская А. З. Кислородные режимы организма ребенка и подростков. / А. З. Колчинская. – К. : Наукова думка, 1973. – 320 с.
24. Кольцова М. М. Двигательная активность и развитие функций мозга ребенка. / М. М. Кольцова. – М. : Педагогика, 1973. – 143 с.
25. Коробейников Г. В. Психофизиологическая организация деятельности человека : монография. / Г. В. Коробейников. – Белая Церковь, 2008. – 138с.
26. Коробков А. В. Атлас по нормальной физиологии. / А. В. Коробков, С. А. Чеснокова, Н. А. Агаджаняна. – М. : Высш. шк. , 1986. – 398с.
27. Короленко С. А. Т-система мышечных волокон. / С. А. Короленко. – Л. Наука, 1975. – 139 с.
28. Костюк П. Г. Физиология центральной нервной системы. / П. Г. Костюк. – К. : Вища шк. , 1977. – 319 с.
29. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания. / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олимпийская литература, 1999. – 230 с.
30. Лапутин А. Н. Формирование массы и динамика гравитационных взаимодействий тела человека в онтогенезе. / А. Н. Лапутин, В. А. Кашуба. – К. : Знання, 1999. – 202 с.
31. Левенець В. М. Спортивна травматологія : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / В. М. Левенець, Я. В. Лінько. – К. : Олімпійська література, 2008. – 216 с.
32. Мак-Мюррей В. Обмен веществ у человека. / Мак-Мюррей В. – М. : Мир, 1980. – 388 с.
33. Маркосян А. А. Вопросы возрастной физиологии. / А. А. Маркосян. – М. : Просвещение, 1974. – 223 с.
34. Мартиросов Э. Г. Методы исследования в спортивной антропологии. / Э. Г. Мартиросов. – М. : ФиС, 1982. – 199 с.
35. Маршак М. Е. Регуляция дыхания у человека. / М. Е. Маршак. – М. : Медгиз, 1981. – 266 с.
36. Мелвин Уильям. Эргогенные средства в системе спортивной тренировки. / Уильям Мелвин. – К. : Олимп. литра, 1997. – 255 с.
37. Методичні рекомендації по написанню курсових робіт з фізіології фізичних вправ та спорту. / укл. В. С. Лизогуб, С. О. Коваленко. – Черкаси, 1997.
38. Милнер П. Физиологическая психология. / П. Милнер. – М. : Мир, 1973. – 678 с.
39. Михайлов В. В. Дыхание спортсмена. / В. В. Михайлов. – М. : ФиС, 1983. – 103 с.
40. Мищенко В. С. Функциональные возможности спортсменов. / В. С. Мищенко. – К. : Здоров'я, 1990. – 200 с.
41. Муравов И. Б. Возможности организма человека (новое в жизни, науке, технике) сер. физкультура и спорт. / И. Б. Муравов – М. : Знание, 1988. – 96 с.
42. Основні поняття і визначення з курсу фізіології людини і тварин. / М. Ю. Макарчук. – К. : Фітоцентр, 2003. – 144 с.
43. Основы физиологии человека. / ред. Б. И. Ткаченко, СПб, 1994. – 552 с.

44. Павлоцкая Л. Ф. Физиология питания. / Л. Ф. Павлоцкая. -М. : Медицина, 1989. -368с.
45. Рогозкин В. А. Питание спортсменов. / В. А. Рогозкин. - М. : ФиС, 1989. - 160 с.
46. Розенблат В. В. Проблема утомления. / В. В. Розенблат. - М. : Наука, 1975. - 220 с.
47. Ромаскевич Ю. О. Посібник з основних питань оптимізації харчування в спорті. / Ю. О. Ромаскевич, Б. Г. Кедровський, С. О. Ротонос. - Херсон, 2006. - 35 с.
48. Руководство для тренеров по предотвращению употребления допинга : сб. материалов для тренеров и спортсменов по волейболу. / пер. с англ. В. В. Туровский, Н. А. Носко, С. В. Гаркуша, А. В. Осадчий. - Чернигов : ЧГПУ имени Т.Г.Шевченко, 2009. - 190 с.
49. Сафонов В. А. Нейрофизиология дыхания. / В. А. Сафонов, В. А. Ефимов, А. А. Чумаченко. -М. :Медицина, 1980. - 224 с.
50. Скок В. И. Нервно-мышечная физиология. / В. И. Скок, М. Ф. Шуба. - К. :Вища шк. , 1986. - 224 с.
51. Словарь физиологических терминов. / ред. О. Г. Газенко. - М. : Наука, 1987. - 446 с.
52. Спортивная медицина : практические рекомендации / ред. Р. Джексон. - Киев : Олимпийская литература, 2003. - 384 с.
53. Спортивная физиология. / под. ред Я. Коца. - М. : ФиС, 1986. - 240 с.
54. Спринь О. Б. Методичні розробки лабораторних занять з психофізіології профвідбору. / О. Б. Спринь, Голяка С. К. - Херсон, 2003. - 30 с.
55. Старушенко Л. І. Анатомія і фізіологія людини: Навч. посібн. / Л. І. Старушенко. - К. : Вища школа, 1992. - 208 с.
56. Тепермен Дж. Физиология обмена веществ и эндокринной системы. / Дж. Тепермен, Х. Тепермен. - М. : Мир, 1989. - 656 с.
57. Тур А. Ф. Кровь здоровых людей разных возрастов. / А. Ф. Тур, Н. П. Шабалов. - Л. : Медицина, 1970. - 191 с.
58. Удельнов М. Г. Физиология сердца. / М. Г. Удельнов. - М. : МГУ, 1975. - 303 с.
59. Улізько В. М. Оцінка функціонального стану кваліфікованих спортсменок, які спеціалізуються з настільного тенісу в річному циклі підготовки : дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01. / Віра Михайлівна Улізько ; Львівський ДУФК. - Київ, 2008. - 206 с.
60. Уэст Дж. Физиология сердечно-сосудистой системы. / Дж Уэст, Д. Морман, Л. Хеллер. - С-Пб. : "Питер", 2000. - 256 с.
61. Физиологическое тестирование спортсмена высокого класса / под ред. Дж. Дункана Мак-Дугалла, Говарда Г. Уэнгера, Говарда Дж. Грина. - К. : Олимпийская литература, 1998. - 431 с.
62. Физиология всасывания. Руководство по физиологии. Л. : Наука, 1977. - 668 с.
63. Физиология дыхания./ под ред. В. Черниговского. - Л. : Наука, 1973. - 378с.

64. Физиология и патология желудочно-кишечного тракта/ под ред. Дж. Полак и др. Пер с англ. – М. :Медицина, 1989. – 496 с.
65. Физиология кровообращения : Руководство по физиологии/ под ред. Б. И. Ткаченко. - Л. :Наука, 1986. – 640 с.
66. Физиология кровообращения. Физиология сердца. / под ред. Е. Б. Бабского. - Л. :Наука, 1980. – 598с.
67. Физиология пищеварения. Руководство по физиологии. Л. : Наука, 1974. - 762 с.
68. Физиология системы крови. / под ред. В. Н. Черниговского. -Л. :Наука, 1979. – 280 с.
69. Физиология терморегуляции : Руководство по физиологии. / под ред. К. П. Иванова. -Л. :Наука, 1984. – 470 с.
70. Физиология человека. В трех томах. пер. с англ. / под ред. Р. Шмидта, Г. Тевса. – М. :Мир, 2005; Т. 1 – 323 с.; Т. 2 – 314 с. Т. 3 – 228 с.
71. Чайченко Г. М. та ін. Фізіологія людини і тварин : Підручник. / Г. М. Чайченко. – К. :Вища школа, 2003. – 463 с.
72. Шевченко О. О. Функціональна анатомія серцево-судинної системи : навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. закладів IV рівня акредитації. / О. О. Шевченко. – К. : Олімпійська література, 2008. – 184 с.
73. Шмидт Р. Основы сенсорной физиологии. / Р. Шмидт. – М. : Мир, 1984. – 271 с.
74. Шубникова Е. А. Секреция желез. / Е. А. Шубникова, Г. Ф. Коротько. - М. :Изд-во МГУ, 1986. – 130 с.
75. Экклс Д. Физиология синапсов. / Д. Экклс. – М. : Мир, 1966. – 395 с.
76. Эндокринная система, спорт и двигательная активность / ред. У. Дж. Кремер, А. Д. Рогол ; пер. с англ. И. Андреев. – Киев : Олимпийская литература, 2008. – 600 с.
77. Яновський І. І. Фізіологія людини і тварин. Практикум : Навч. Посібник. / І. І Яновський, П. В. Ужако. – К. : Вища шк. , 1991. – 175 с.
78. Ярослав С. Ю. Практикум по фізіології людини і тварин. / С. Ю. Ярослав, М. Т. Ананенко. – К. : Вища шк. , 1976. – 380 с.

Додаток А
Зразок оформлення титульного аркушу курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНІ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Факультет соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації
Кафедра фізичної реабілітації

Курсова робота з дисципліни
«Фізіологія людини та патофізіологія»

**ЄВРОПЕЙСЬКА ПРОГРАМА. ДОСЯГНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДЛЯ ВСІХ
У ХХІ СТОЛІТТІ**

Студента(ки) II курсу групи _____
денної форми навчання
напряму підготовки 6.010203
«Здоров'я людини»

(П.І.Б.)

Науковий керівник:

(наук. ступінь, посада)

(ініціали та прізвище)

Робота допущена до захисту

_____ Науковий керівник
«_____» _____ 20__ р.

Робота захищена з оцінкою

Національна шкала _____
Кількість балів ____ Оцінка ECTS ____
«_____» _____ 20__ р.

Члени комісії :

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Додаток Б1
Приклад оформлення змісту курсової роботи
теоретичного характеру

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Стан здоров'я населення України та проблеми його зміцнення	7
1.2. Європейські стандарти в системі охорони здоров'я в Україні	11
РОЗДІЛ 2. СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ І НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ЗДОРОВ'Я ДЛЯ ВСІХ».....	15
2.1. Розробка Європейської програми «Здоров'я для всіх»	16
2.2. Розробка Концепції охорони здоров'я населення України в межах реалізації Європейської програми «Здоров'я для всіх»	21
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОГРАМИ «ЗДОРОВ'Я ДЛЯ ВСІХ»	26
3.1. Розвиток фізичної культури і раціонального харчування - важливий фактор зміцнення здоров'я молоді	28
3.2. Вдосконалення управління охороною здоров'я населення на рівні держави	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	37
ДОДАТКИ.....	39

Додаток Б2
Приклад оформлення змісту курсової роботи
експериментального характеру

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ЛІКУВАННІ ОСТЕОХОНДРОЗУ	7
1.1. Остеохондроз, його особливості	10
1.2. Захворюваність на остеохондроз серед населення в Україні.....	12
1.3. Засоби фізичної реабілітації в питаннях лікування остеохондрозу	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	20
2.1. Методи дослідження	22
2.2. Організація дослідження.....	23
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ЛІКУВАННІ ОСТЕОХОНДРОЗУ	25
3.1. Вплив аквафітнесу на стан хребта	26
3.2. Вплив лікувальної гімнастики на стан хребта	28
3.3. Вплив масажу на показники скорочувальної здатності м'язів спини.....	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35
ДОДАТКИ.....	37

Додаток В
Приклад оформлення переліку умовних позначень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ	Артеріальний тиск
ДС	Дихальна система
ЖЄЛ	Життєва ємність легень
ЗРВ	Загально-розвиваючі вправи
ІР	Індекс Руф'є
ІХС	Ішемічна хвороба серця
КД	Кистьова динамометрія
ЛФК	Лікувальна фізична культура
МТ	Маса тіла
СМГ	Спеціальна медична група
СІ	Силовий індекс
ССС	Серцево-судинна система
ФР	Фізичний розвиток
ЦНС	Центральна нервова система
ЧСС	Частота серцевих скорочень

Додаток Д

Приклад оформлення вступу курсової роботи

ВСТУП

Актуальність. Проблема збереження здоров'я постала з появою першого хворого. Якою була основна система світогляду, такими були і методи лікування, побудови базових принципів способу життя. Природно, зміна світоглядних установок призводила до докорінних змін в життєдіяльності суспільства. Але, модус здоров'я залишався єдиною і неминущою цінністю. Вимога повноцінного здоров'я інваріантна "складова" в буденній свідомості людини і спонукає до пошуків її втілення в соціальну реальність.

Аксіологічна парадигма здоров'я в останній час починає займати в науковій літературі одне з домінуючих положень. Вимога бути здоровим, щоб вижити, поступово змінюється жити довго і, надалі – жити не хворіючи, тобто якісно. Вміння контролювати свій стан здоров'я висувається на перше місце за всіх часів та у різних цивілізаціях. Сучасною мовою, профілактика здоров'я стає безумовним ціннісним регулятивом та всеохоплюючим ідеальним станом, до якого прагнуть та з яким пов'язують життєспроможність людини у всіх без винятку культурах.

Проблема здоров'я вкрай важлива для найбільш поширених різних соціальних, професійних, статевих, вікових груп. Дана проблема усвідомлюється в буденно-психологічному і теоретико-ідеологічному рівнях суспільної свідомості. Універсальність і сутність даної проблеми тільки підкреслює актуальність вивчення проблеми здоров'я.

Метою даної курсової роботи є дослідження Європейської програми досягнення здоров'я «Здоров'я для всіх» і визначення можливостей її реалізації в Україні.

Об'єкт дослідження – Європейська програма «Здоров'я для всіх» в рамках концепції охорони здоров'я та її впровадження в Україні.

Предмет дослідження – система стандартів в рамках Європейської програми «Здоров'я для всіх».

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан здоров'я населення в Україні та фактори, що його зумовлюють;
2. З'ясувати концептуальні та організаційні складові в рамках Європейської програми «Здоров'я для всіх» та можливість їх впровадження в Україні;
3. Виявити основні чинники, що обумовлюють формування здорового способу життя в контексті Європейської програми «Здоров'я для всіх»

Структура та обсяг роботи. Курсова робота викладена на 40 сторінках друкованого тексту, ілюстрована 3 таблицями та 5 рисунками. Бібліографічний список містить 25 першоджерел.

Додаток Е
Приклад оформлення першого розділу курсової роботи

РОЗДІЛ І

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**

1.1. Стан здоров'я населення України та проблеми його зміцнення

Сьогоднішня ситуація вимагає розвитку принципово нових підходів до комплексного аналізу стану здоров'я населення. Гострота проблеми актуалізується процесами поглиблення есканізму серед молоді, поширення суїцидів, наркоманії, зневажливого ставлення до свого здоров'я.

За даними UAtop з посиланням на "Інтерфакс-Україна" біля чверті населення України оцінює стан свого здоров'я як "гарний", п'ята частина – як "поганий". "Задовільним" називає стан свого здоров'я в середньому кожен другий мешканець країни.

.....
.....
.....
.....

1.2. Європейські стандарти в системі охорони здоров'я в Україні

Міжнародно-правові стандарти в області охорони здоров'я, що ґрунтуються на прогресивних міжнародно-правових нормах, прийнятих уповноваженими міжнародними органами та українською державою, складають конституційно-правовий зміст модусу здоров'я.

Додаток Ж
Приклад оформлення другого розділу курсової роботи

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи досліджень

В ході досліджень були використані наступні методи: загальнонаукові (аналіз спеціальної і методичної літератури, синтез, узагальнення, порівняння); медико-біологічні (термографія, електронейроміографія, денситометрія); клінічні; контент-аналіз історій хвороб; соціологічні (опитування, тестування, анкетування, бесіда); біомеханічні методи (тензодинамометрія, стабілографія, комп'ютерна фотометрія, міотонометрія, гоніометрія); спостереження; методи математичної статистики тощо. Перераховується, які методи, з якою метою і на яких етапах дослідження використовувалися.

Наприклад:

- при вивчення щільності кісткової тканини застосовували метод денситометрії;
- для діагностики інфікованості *H. pylori* - серологічний та біохімічний методи;
- для дослідження мікроскопічної будови тканин та морфології клітин - гістологічні методи;
- для обліку рефлексорних скорочень жувальних м'язів - метод міографії.

2.2. Організація досліджень

Дослідження проводилися на базі Чернігівської обласної лікарні з пацієнтами, що страждають на остеохондроз. В дослідженні взяли участь 30 пацієнтів віком від 55 до 79 років, які перебували на стаціонарному лікуванні.

Надається характеристика кожному етапу дослідження.

Наприклад:

Дослідження проводилося в три етапи:

Перший етап був спрямований на одержання емпіричних даних про основні фактори, що формують картину хвороби у пацієнтів, які поступили на лікування.

На другому етапі проаналізовано історії хвороб й протоколи інструментальних досліджень хворих.

На третьому етапі визначено підходи й спрямованість реабілітаційних заходів при лікуванні хворих на остеохондроз, зокрема, вплив аквафітнесу, лікувальної гімнастики і масажу.

На третьому етапі здійснювалося узагальнення даних і формулювання висновків.

Додаток К
Приклади оформлення бібліографічного опису
у списку використаної літератури

Зверніть увагу на пропуски та тире: має бути проміжок в один друкований знак (пробіл) до і після приписного знаку: тире (-), скісна риска (/), дві скісні (//), двокрапка (:). Виняток – крапка (.) та кома (,) – проміжки залишають тільки після них. Нерозривний пробіл () між знаками виставляється за допомогою клавіш Ctrl+Shift+пробіл: між прізвищем та ініціалами; перед тире, крапкою з комою та двокрапкою; після скісної риски.

<i>Характеристика джерела</i>	<i>Приклад оформлення</i>
Книжки :	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коробейников Г. В. Психофизиологическая организация деятельности человека : монография / Г. В. Коробейников. – Белая Церковь, 2008. – 138 с. 2. Шевченко О. О. Функціональна анатомія серцево-судинної системи : навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. закладів IV рівня акредитації / О. О. Шевченко. – К. : Олімпійська література, 2008. – 184 с. 3. Rink J. E. Designing the physical education curriculum : promoting active lifestyles / J. E. Rink. – Boston : McGraw-Hill Higher Education, 2009. – 250 p.
Два автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Левенець В. М. Спортивна травматологія : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / В. М. Левенець, Я. В. Лінько. – К. : Олімпійська література, 2008. – 216 с. 2. Ващенко Л. С. Основи здоров'я : кн. для вчителя / Л. С. Ващенко, Т. Є. Бойченко. – К. : Генеза, 2005. – 240 с. 3. Whiting W. C. Biomechanics of musculoskeletal injury / W. C. Whiting, R. F. Zernicke. – 2nd ed. – Champaign : Human Kinetics, 2008. – X, 350 p.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Воронцова Т. В. Основи здоров'я : підруч. для 5-го класу загальноосв. навч. закладів / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, І. А. Репік. – К. : Алатон, 2005. – 176 с. 2. Ferrand A. Routledge handbook of sports sponsorship / A. Ferrand, L. Torrigiani, A. Camps-Povill. – London ; New York : Routledge, 2007. – 278 p.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи здоров'я : підруч. для 3 кл. / Н. М. Бібік, Т. Є. Бойченко, Н. С. Коваль, О. І. Манюк. – К. : Навч. книга, 2003. – 111 с.

2. Нейропсихология индивидуальных различий : учеб. пособие / Е. Д. Хомская, И. В. Ефимова, Е. В. Будыка, Е. В. Ениколопова. – М. : Российское педагогическое агентство, 1997. – 284 с.

- Без автора**
1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [проект]. – К. : Вид-во «Шкільний світ», 2001. – 16 с.
 2. International Olympic Academy. Special subject : Olympic games : athletes and spectators : 40th session for young participants (23 July - 8 August 2000). - [Athens], 2001. – 304 p.
- редактор**
1. Спортивная медицина : практические рекомендации : пер. с англ. / ред. Р. Джексон. – Киев : Олимпийская литература, 2003. – 384 с.
 2. Физиологическое тестирование спортсмена высокого класса / под ред. Дж. Дункана Мак-Дугалла, Говарда Г. Уэнгера, Говарда Дж. Грина. – К. : Олимпийская литература, 1997. – 432 с.
- укладач**
1. Єдина спортивна класифікація України на 2002-2006 рр. Ч. 3. Види спорту інвалідів / укл. М. В. Тищенко ; Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту. – К. : Олімпійська літ., 2003. – 92 с.
 2. Physical activity and type 2 diabetes : therapeutic effects and mechanisms of action / ed. J. A. Hawley, J. R. Zierath. – Champaign : Human Kinetics, 2008. – 220 p.
- переклад з вказівкою перекладача**
1. Эндокринная система, спорт и двигательная активность / ред. У. Дж. Кремер, А. Д. Рогол ; пер. с англ. И. Андреев. – Киев : Олимпийская литература, 2008. – 600 с.
 2. Руководство для тренеров по предотвращению употребления допинга : сб. материалов для тренеров и спортсменов по волейболу / пер. с англ. В. В. Туровский, Н. А. Носко, С. В. Гаркуша, А. В. Осадчий. – Чернигов : ЧГПУ имени Т.Г.Шевченко, 2009. – 190 с.
- без вказівки перекладача**
- МакМенеми Д. Предоставление электронных услуг : руководство для публичных библиотек и центров обучения / Д. МакМенеми, А. Поултер. – М. : Омега-Л, 2006. – 248 с.
- Законодавчі та нормативні документи**
1. Закон України про фізичну культуру і спорт (за станом на 19 травня 2015 р.) / Верховна Рада України. – Київ : Парламентське видавництво, 2015. – 450 с.
 2. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» : указ Президента України від 01 вересня 1998 р. № 963а/98. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98>.

3. Про пріоритети розвитку фізичної культури і спорту в Україні : указ Президента України від 21 липня 2008 р. № 640/2008 // Спорт. газета. – 2008. – № 57, 25-28 липня. – С. 3.

Дисертації 1. Улізько В. М. Оцінка функціонального стану кваліфікованих спортсменок, які спеціалізуються з настільного тенісу в річному циклі підготовки : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / Віра Михайлівна Улізько ; Львівський ДУФК. – Київ, 2008. – 206 с.

Автореферати дисертацій 1. Осадчий О.В. Вплив спеціальних засобів навантаження на стан технічної майстерності волейболістів різних вікових груп : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / Олександр Васильович Осадчий ; [наук. керівник М. О. Носко] ; Харківська дер. акад. фіз. культури. – Харків, 2007. – 23 с.

Частина документа 1. Осадчий О.В. Біомеханічний контроль статодинамічної стійкості тіла волейболісток 13-14 та 15-16 років / О.В. Осадчий // Олімпійський спорт і спорт для всіх: XIV міжнар. наук. конгрес, присвячений 80-річчю НУФВСУ : тези доповідей. – К. : Олімпійська література. – 2010. – С. 555.
Стаття із матеріалів конференцій, конгресів 2. Осадчий А.В. Прогнозирование подготовленности боксеров на этапах многолетней подготовки / А.В. Осадчий, А. В. Заворотинский, Д. Ю. Митрофанов // Спортивная медицина. Здоровье и физическая культура. Сочи 2011 : материалы II-й Всероссийской (с международным участием) научно-практической конференции (Сочи, 16-18 июня 2011 г.) / под. общ. ред. С. Е. Павлова. – Сочи, 2011. – С. 57-59.

Стаття із збірника 1. Осадчий О. В. Біомеханічні властивості м'язової системи волейболістів різних вікових груп / О. В. Осадчий // Молода спортивна наука України : зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. Випуск 10. – Львів : НВФ «Українські технології», 2006. – Т 2. – 496 с. – С. 301-305.
 2. Осадчий О. В. Відношення до здоров'я та здорового способу життя школярів 14-15 років м. Чернігова / О. В. Осадчий // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – №86. – С. 342-347.

Стаття із журналу 1. Вавілова Л. Л. Моделювання інсулінорезистентності та комплексу супутніх метаболічних порушень за допомогою дексаметазону / Л. Л. Вавілова, Т. А. Крячок, Т. В. Талаєва // Фізіологічний журнал. – 2009. – Т. 55, № 3. – С. 75-80.

2. Alen M. Androgenic-anabolic steroid effects on serum thyroid, pituitary and hormones in athletes / M. Alen, P. Rahkila, M. Reinila [et al.] // Am. J. Sports Med. – 1987. – V. 5, № 4. – P. 357–361.
- Стаття із газети
1. Вакарчук І. Вища освіта України - європейський вимір : стан, проблеми, перспективи : доповідь міністра освіти і науки на підсумковій колегії МОН України (21 березня 2008 року, м. Київ) / І. Вакарчук // Освіта. – 2008. – № 13/14, 19-26 березня. – С. 4-7.
 2. Дубогай О. Д. Щоденник здоров'я [школяра] / О. Д. Дубогай // Валеологія. – 1999. – № 7, квітень. – С. 2-6; № 8, квітень. – С. 13-14.
- Інтерв'ю
1. Бубка С. Копенгаген : олімпійські зустрічі : [інтерв'ю з президентом НОК України С. Бубкою про роботу 121 сесії МОК і 13 Олімпійського конгресу "Олімпійський рух і суспільство"] / Сергій Бубка ; інтерв'ю вела Г. Нечаєва // Олімпійська арена. – 2009. – № 10. – С. 2-4.
 2. Платонов В. «Выпускник национального университета на должен маяться в поисках работы» : [интервью с ректором НУФВСУ В. Н. Платоновым] / В. Платонов ; провел В. Фельдман // Команда. – 1999. – 25 июня. – С. 12.
- Глава, розділ, параграф із книжки
1. Теория и методика физического воспитания : учебник для спец. вузов физического воспитания и спорта : в 2 т. / ред. Т. Ю. Круцевич. – Киев : Олимпийская литература, 2003. – Т. 2, гл. 2 : Физическое воспитание детей дошкольного возраста / Є. С. Вильчковский, Т. Ю. Круцевич. – С. 21-76.
або
Физическое воспитание детей дошкольного возраста / Є. С. Вильчковский, Т. Ю. Круцевич // Теория и методика физического воспитания : учебник для спец. вузов физического воспитания и спорта : в 2 т. / ред. Т. Ю. Круцевич. – Киев : Олимпийская литература, 2003. – Т. 2, гл. 2. – С. 21-76.
- Багатотомний документ
1. Теорія і методика фізичного виховання : підручник для студентів ВНЗ фіз. виховання і спорту : в 2 т. / ред. Т. Ю. Круцевич ; пер. з рос. Л. К. Кожевнікової. – К. : Олімпійська літ., 2008. – Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 392 с.; Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення. – 368 с.
 2. Большая олимпийская энциклопедия : в 2 т. Т. 1. А - Н / сост. В. Л. Штейн-бах. – М. : Олимпия Пресс, 2006. – 784 с. : ил.

- Матеріали конференцій, конгресів
1. Збірник наукових праць : у 3 ч. Ч. 3 : Теорія і методика фізичної культури та спорту : (за результатами конкурсу студентських наукових робіт 2007 року) / Сумський ДПУ ім. А. С. Макаренка. – Суми, 2007. – 116 с.
 2. Спортивная медицина. Здоровье и физическая культура. Сочи 2011 : материалы II-й Всероссийской (с международным участием) научно-практической конференции (Сочи, 16-18 июня 2011 г.) / под. общ. ред. С. Е. Павлова. – Сочи, 2011. – 254 с.
- Документи, що продовжуються
1. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту : періодичне видання. Вип. 12 : в 4 т. Т. 4 / Львівський ДІФК. – Львів : Укр. технології, 2008. – 262 с.
 2. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / ред. С. С. Єрмаков; ХДАДМ (ХХПІ). – Х., 2008. – № 7. – 186 с.
- Стандарти
1. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582:2013. – Чинний від 2014-01-01. – К., 2014. – 15 с. – (Національний стандарт України).
- Препринти
1. Численные методы Монте-Карло и молекулярной динамики в изучении свойств жидкой воды / В. Я. Антонченко, В. В. Ильин, Н. Н. Маковский, В. Н. Семянковский. – Киев, 1980. – 59 с. – (Препр. / АН УССР, Ин-т теоретич. Фізики ; ИТФ-80-86р).
 2. Панасик М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / М. І. Панасик, А. Д. Скорбун, Б. М. площной. – Чорнобиль, 2006. – 7 с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. Безпеки АЕС ; 06-1).
- Депоновані наукові праці
1. Луцкив Н. М. Модели систем печатной машины с компенсаторами натяжения и длины / Н. М. Луцкив, И. А. Волощак. – Киев, 1985. – 10 с. – Деп. в ВИНТИ 25.0685, № 4507.
 2. Бесконтрольный пневматический контроль вязкости жидкостей / Н. М. Мордасов, П. М. Гребенникова, Н. М. Козодаева [и др.] ; Тамб. гос. техн. ун-т. – Тамбов, 2005. – Деп. в ВИНТИ 31.10.05, № 1394-B2005.
- Патенти
1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МКП ⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 J13/00. Приемопередающее устройство / В. И. Чугаева, заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 200013/736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).

2. Pat. 4444035 USA, IC³ В 21 В 31/08. Steel pipe rolling mill / S. Akita, M. Hatanaka, A. Uemura. – Publ. 24.04.84.
або
Пат. 4444035 США, МКИ³ В 21 В 31/08. Steel pipe rolling mill / S. Akita, M. Hatanaka, A. Uemura. – Опубл. 24.04.84.
- Авторські свідоцтва** 1. А. с. 1221043 СССР, МКИ³ В 63 27/14. Аппарельное устройство судна / О. И. Киселев. - № 3792386/27-11 ; заявл. 12.07.84 ; опубл. 30.03.86, Бюл. № 12. - 2 с.
- Звіт про НДР** 1. Акустические исследования материалов, работающих в полях излучений : оптимизация параметров акустоэмиссионных систем : отчет о НИР : Тема № 81-1-18А / рук. Работы В. М. Баранов ; исполн. : Т. В. Губина. - М. : МИФИ, 1982. - 22 с.
2. Дослідження стійкості й розробка рекомендацій за параметрами бортів кар'єру Південного ГЗКа : звіт про НДР (заключ.) / Держ. мале підприємство з маркшейдер., екол. й гідротех. досліджень «МЕГП» ; керівник роботи Б. І. Воскобойников. - З. 12-3-А-97-91-3; Інв. № 810. - Кривий Ріг, 1992. - 244 с.
- Бібліографічні покажчики** 1. Куц О. С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного інституту фізичної культури у 2006 році : спец. 24.00.01, 24.00.02, 24.00.03 / О. С. Куц, О. С. Вацеба ; ЛДІФК. - Львів : Українські технології, 2007. - 76 с.
2. Белавенцева Г. Н. Путь к здоровью : рек. указатель лит. / Г. Н. Белавенцева ; Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина. - М. : Книга, 1972. - 30 с.
- Електронні ресурси Локальні** 1. Хрипач Г. Н. Эффективный бодибилдинг / Г. Н. Хрипач. - Санкт-Петербург : Питер, 2007. - 1 DVD с видеокурсом. - (Красивое тело).
- Віддаленого доступу** 1. Осипов А. Ю. Оценка состояния спортсменов на основе контроля ЭКГ / А. Ю. Осипов // Теория и практика физической культуры. - 2007. - № 7. - С. 46-48. - Режим доступа к журналу : <http://www.infosport.ru/press/tpfk>.
2. Басюк Н. А. Підготовка педагога до формування основ здорового способу життя молодших школярів [Електронний ресурс] / Н. А. Басюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. - 2007. - № 35. - С. 70-72. - Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2148/1/8.pdf>

Додаток Л Приклади оформлення ілюстрацій

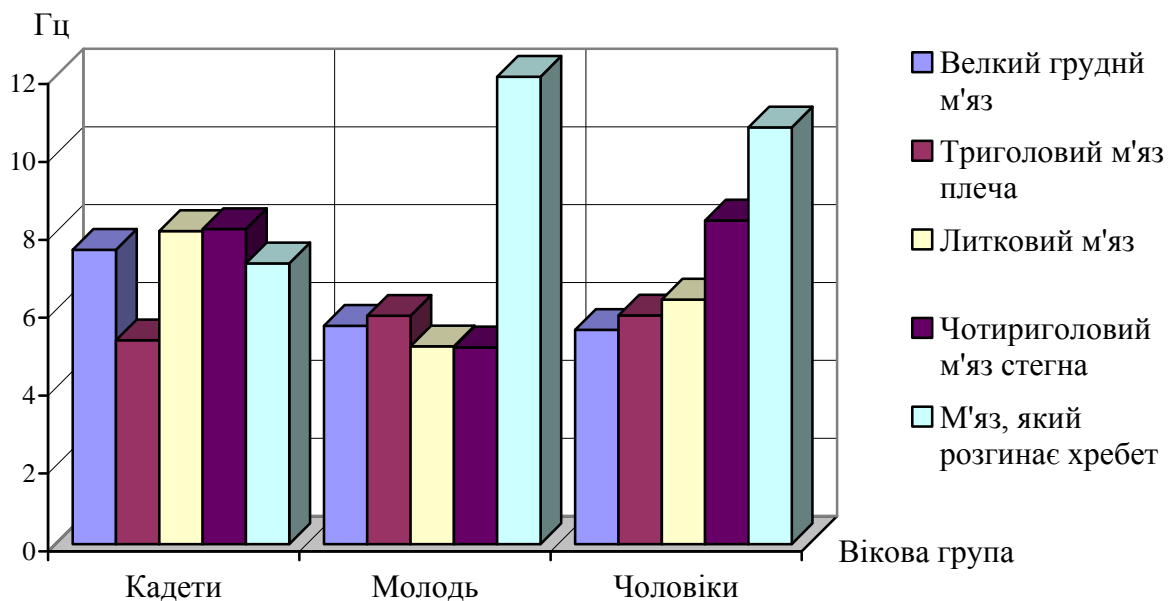

Рис. 3.2. Скорочувальна здатність скелетних м'язів волейболістів різних вікових груп

Рис. 3.3. Спортивна реабілітація

Додаток М

Приклад оформлення таблиці

Таблиця 3.1

Інтегральна оцінка рівня реабілітаційного потенціалу

Чинник	Показники рівня реабілітаційного потенціалу		
	I – вище середнього	II – середній	III нижче середнього
Неврологічні порушення	рефлекси збережені D=S	ахіллів D<S колінний D=S, D<S	рефлекси відсутні
	гіпостезії	парестезії	анестезії
Порушення функції	інтегральний показник оцінки функціонального стану хребта ≤ 10 ум. од.;	інтегральний показник оцінки функціонального стану хребта від 11 до 19 ум. од.	інтегральний показник оцінки функціонального стану хребта ≥20 ум. од.
	парез м'язів нижньої кінцівки ≥ 4 бали	парез м'язів нижньої кінцівки = 3 балам	парез м'язів нижньої кінцівки < 3 балів
	коефіцієнт скорочувальної здатності литкового м'яза ≥ 12 ум. од.	коефіцієнт скорочувальної здатності литкового м'яза від 11 до 8 ум. од.	коефіцієнт скорочувальної здатності литкового м'яза < 8 ум. од.
	функціональна деформація у фронтальній площині	функціональна деформація в сагітальній площині	наявність комбінованої деформації / ротації хребців
Рівень наслідків	біль у хребті й/або нижніх кінцівках легкого ступеня виразності ≤15 балів за результатами 4-х складової ВАШ	біль у хребті й/або нижніх кінцівках середнього ступеня виразності 16-25 балів за результатами 4-х складової ВАШ;	біль у хребті й/або нижніх кінцівках важкого ступеня виразності ≥26 балів за результатами 4-х складової ВАШ;
	соціально побутова мобільність < 40 %	соціально побутова мобільність від 41 до 60 %	соціально побутова мобільність > 60 %
Оперативне втручання	міні-інвазивні методи	реконструктивні та операції, що стабілізують	повторне оперативне втручання
Перебіг відновного періоду	поліпшення, перебіг післяопераційного періоду без ускладнень	поліпшення, перебіг післяопераційного періоду з ускладненнями	без змін, перебіг післяопераційного періоду без ускладнень

Додаток Н

Приклад оформлення відгуку наукового керівника на курсову роботу

ВІДГУК

на курсову роботу з дисципліни «Фізіологія людини та патофізіологія» студента(ки) II курсу напряму підготовки 6.010203 «Здоров'я людини»

_____ (прізвище, ім'я та по батькові студента)

на тему: _____

Охарактеризувати роботу за такими пунктами:

Актуальність обраної теми.

Структура роботи: відповідає вимогам, частково відповідає, не відповідає.

Мета дослідження: досягнута повністю, частково, не досягнута.

Завдання дослідження: виконані повністю, частково, не виконані.

Характер новизни дослідження (за наявності): високий, середній, низький.

Науково-теоретичний рівень роботи: високий, середній, низький.

Правильність та обґрунтованість висновків.

Практична цінність (за наявності).

На підставі розгляду змісту курсової роботи вважаємо за необхідне зробити наступні зауваження:

Загалом робота заслуговує _____ (позитивної, негативної) оцінки та _____ (може, не може) бути допущена до захисту.

Науковий керівник

підпис

П.І.Б.

Додаток П1

Вимоги до оформлення тез наукових доповідей

Тези доповіді – це науковий текст, в якому викладені основні результати дослідницької роботи. Тези не є коротким викладом доповіді, а являють собою самостійну наукову публікацію. Мета тез – допомогти учасникам конференції зрозуміти зміст вашого дослідження.

Рекомендований обсяг тез доповідей разом з ілюстраціями та списком літератури – 2-4 сторінки.

Структура тез доповідей повинна містити наступні дані:

- *прізвище автора(ів)*, назва організації та міста;
- *назва тез*;
- *основний зміст тез*;
- *список літератури*.

Назва тез повинна повністю відображати зміст, який представлено в доповіді, тому намагайтесь максимально конкретизувати назву, уникаючи загальних фраз.

Основний зміст тез повинен мати такі розділи: актуальність, проблематика, мета, результати роботи та висновки. *Актуальність* відповідає на питання «Чому саме цю тему необхідно досліджувати?», і виходячи з цього формулюється *проблематика*, яка відповідає на питання «Що необхідно вивчити з того, що не було раніше вивчене?». В свою чергу, виходячи з проблематики, формулюється *мета* – бажаний кінцевий результат дослідження, до якого прагне автор, а не сам процес. Необхідно також перерахувати *методи*, використані автором.

Результати роботи повинні займати не менше половини обсягу тез. Це найважливіша і головна частина тез, в якій описано особистий внесок автора у досліджувану тему. Результати повинні бути конкретними, вимірюваними і відповідати меті дослідження.

Висновки, які завершують тези – це короткий аналіз результатів дослідження, який підводить підсумок роботи автора, а не просто повторення вищезгаданого. Висновки відповідають на запитання «Чи досягнута мета дослідження?» і не містять нових положень.

Список літератури допоможе читачам орієнтуватися в джерелах, які використані автором. Включайте у список посилань лише найважливіші наукові статті, монографії, доповіді міжнародних конференцій, віддаючи перевагу закордонним джерелам англійською мовою.

Вимоги до оформлення тез визначаються оргкомітетом конференції і доводяться до відома всіх учасників в інформаційному листі конференції. Рукописи оформлені з порушенням вимог можуть бути відхилені оргкомітетом.

До публікації приймаються тільки оригінальні авторські тексти.

Автори несуть відповідальність за зміст і оформлення матеріалів.

Додаток П2

Рекомендації для написання тез

Слід пам'ятати, що тези не повинні містити докладних доказів або описів процедур дослідження. Вони повинні давати чітке уявлення про проведене дослідження, але не можна писати про досягнення або роботу виконану не Вами.

Якщо тези присвячені результатам дослідження, не витрачайте більше половини простору під виклад чужих думок. Не більше 1-2 абзаців.

До публікації приймається, окрім експериментальних, також і опис емпіричних досліджень (але тоді по жанру тези наближаються до постановки проблеми). Іноді помилково дослідження, присвячені кореляційному аналізу ознак, вважаються експериментальними.

Не слід повторювати чужі експерименти. Перш ніж публікувати результати досліджень, необхідно перевірити, чи не публікувалися вони раніше. Якщо Ви знайшли схожі дані, то згадайте їх у роботі і порівняйте з власними результатами.

Однією з найчастіших помилок є відсутність вказівки на метод дослідження. Тобто, автор пише: «Рівень знань та вмінь учнів підвищився, чому сприяли...». Без згадки методу дослідження ці слова – несуттєві, бо ніхто не зможе повторити цих даних, та й зрозуміти їх також буде складно. Адже від того, яким методом користується людина, залежить суть отриманих нею результатів.

Алгоритм написання тез

Крок 1. Визначити тип та вибрати відповідну структуру тези.

Крок 2. Визначити майбутній основний результат або висновок роботи.

Крок 3. Сформулювати попередню назву тези. Слід при цьому враховувати:

- обраний раніше тип тези;
- основний результат роботи і її фактичний зміст, який буде описано в тезах;
- назву конференції, в якій передбачається участь.

Останній пункт потрібний для того, щоб Ваші тези відповідали тематиці конференції. У разі невідповідності Вам відмовлять в участі. Тому використайте в назві ключові слова з теми конференції, узявши їх з назв, окремих секцій або тематики. Висвітліть те, що від Вас хочуть почути оргкомітет та інші учасники конференції.

Крок 4. Скласти структуру тези відповідно до обов'язкових розділів тези.

Продумайте, про що піде мова в кожному розділі. Кожну ідею опишіть кількома реченнями: одному розділу в тексті тез (точніше – кожній ідеї) відповідає один абзац. Якщо у Вас з'явилося декілька ідей, значить, цей розділ складатиметься з декількох абзаців.

Крок 5. Перевірити повноту розкриття теми.

Уважно прочитайте написане і перевірте, чи достатньо цих розділів і абзаців для повного розкриття теми. Якщо недостатньо – допишіть.

Ідеї кожного абзацу повинні бути побудовані змістовно та відображати основну ідею всієї роботи. У кінці тез мають бути висновки (останній розділ тез будь-якого типу), які Ви визначили на 2-му етапі даного алгоритму. За необхідністю змініть порядок проходження абзаців, уточніть формулювання. Можливо необхідно буде внести корективи в назву роботи.

Крок 6. З'ясувати вимоги до оформлення тез та їх обсягу, уважно прочитати вимоги до оформлення тез, визначити обсяг у відповідному розмірі шрифту (ці вимоги зазначають організатори конференції).

Крок 7. Зверніть увагу на формулювання власних думок. По черзі, починаючи з першого абзацу, висловлюйте свої думки, прагнучи укластися у відведений для них обсяг. Після написання першого абзацу переходьте до другого і так далі.

Крок 8. Зверніть увагу на редагування переходів між абзацами. Прочитайте весь текст тез. Відредагуйте переходи між абзацами, сам зміст. Імовірно, що в автора у процесі написання з'явилися нові міркування та ідеї. За необхідності внесіть їх до плану, починаючи з 4-го пункту даного алгоритму, і повторно пройдіть кроки 4-8. За обсягом окремі абзаци можуть відхилятися від первинного плану. Важливо, щоб основний результат - висновки роботи, були добре аргументовані.

Крок 9. Перевірте тези на загальний обсяг. За необхідності скоротіть другорядні деталі, змініть окремі фрази тощо.

Крок 10. Бажано провести консультацію з науковцями чи колегами:

виправлення і доповнення.